herpy

ŻABY

Ebenau's Golden Frog

Mantella ebenaui

Mantella ebenaui to mała, dzienna żaba z północnego Madagaskaru. Grzbiet ma jasnobrązowy do miedzianego, często z jasnym wzorem w kształcie litery X, a boki czarne. Osiąga 20-26 mm. Gatunek ma jeden z największych zasięgów w rodzaju, dobrze znosi ciepło i składa jaja na lądzie w pobliżu wody. O hodowli właśnie tego gatunku wiadomo niewiele.

Rodzina: Mantellidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-26 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**4-8 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Suchy las i las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-21 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**25-30**
Okres larwalny	**56-70 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Mantella ebenaui to mała do średniej wielkości żaba z rodzaju *Mantella*, osiągająca około 20-26 mm od pyska do kloaki. Grzbiet jest jasnobrązowy, płowy lub miedziany, często z jaśniejszym wzorem w kształcie litery X. Boki są zwykle czarne, a kończyny szare, często delikatnie marmurkowane ciemnobrązowo. Niektóre populacje różnią się ubarwieniem, a ich status taksonomiczny nie został jeszcze wyjaśniony.

Do 2006 roku gatunek ten figurował jako *Mantella betsileo* i zwierzęta w handlu nadal często sprzedawane są pod tą nazwą. Właściwa *M. betsileo* była wtedy nieopisana i w literaturze nazywano ją "Mantella sp. 1". Pierwotny opis *M. betsileo* pochodzi z regionu Betsileo, gdzie ten gatunek nie występuje, dlatego przywrócono nazwę *M. ebenaui*. Oba gatunki są do siebie tak

podobne, że nie da się ich odróżnić wyłącznie po wyglądzie. Samice są większe i bardziej zaokrąglone niż samce, które się odzywają.

Jak u całego rodzaju, w skórze znajdują się toksyczne alkaloidy, będące ostrzeżeniem dla drapieżników. Żaby nie wytwarzają ich same, lecz pobierają ich składniki ze stawonogów zjadanych w naturze, a trucizna zanika, gdy zwierzęta dostają hodowlany pokarm. Trucizna nie jest groźna dla ludzi, ale skóra jest wrażliwa, więc zwierzęta należy dotykać jak najmniej. Długość życia, masa ciała i wiek dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla samego gatunku; długość życia podana w ramce została przejęta od innych gatunków z rodzaju.

Występowanie i środowisko

Mantella ebenaui występuje wyłącznie na Madagaskarze i ma jeden z największych zasięgów w rodzaju. Żyje na nizinach i wzdłuż wybrzeży w północnej części wyspy, a także na wyspach Nosy Be i Nosy Boraha (Sainte-Marie). Gatunek łatwo się przystosowuje i w odróżnieniu od większości gatunków z rodzaju nie jest związany z nielicznymi, małymi siedliskami.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek uznawany jest za niezagrożony (LC). Cały rodzaj znajduje się w załączniku II CITES. Zwierzęta odłowione z natury często pojawiają się w handlu, natomiast osobniki z hodowli spotyka się tylko sporadycznie.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Mantella ebenaui żyje w nizinnym lesie deszczowym i w lesie suchym, ale jest pospolita również w lasach przekształconych, na plantacjach i w terenie otwartym. Spotyka się ją wszędzie, od nienaruszonego lasu deszczowego po błotniste rowy przy pastwiskach. Na dnie lasu trzyma się warstwy liści i kryjówek.

Klimat w obszarze występowania jest ciepły, z wyraźną porą deszczową i chłodniejszym, suchszym okresem. Gatunki z rodzaju są najbardziej aktywne w najwilgotniejszym okresie, od grudnia do lutego, kiedy samce odzywają się, broniąc terytoriów, a samice zjadają mrówki, roztocza i inne drobne stawonogi. W porze suchej zwierzęta są mniej widoczne i ukrywają się w warstwie liści.

Hodowla

TERRARIUM

O hodowli *Mantella ebenaui* wiadomo niewiele, a gatunek nie cieszył się dużym zainteresowaniem w hobby. Podane tu zalecenia opierają się na siedlisku gatunku i na doświadczeniach z blisko spokrewnionymi gatunkami, zwłaszcza *Mantella betsileo*, *Mantella viridis* i *Mantella baroni*. Wartości liczbowe są więc przejęte od rodzaju, o ile nie zaznaczono inaczej.

Minimalny wymiar dla małej grupy czterech dorosłych osobników to 60 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Gatunek żyje na ziemi, więc najważniejsza jest powierzchnia dna. Podłoże buduje się z warstwy drenażowej i warstwy wilgotnej ziemi lub długowłóknistego torfowca przykrytej liśćmi i mchem. Zapewnij co najmniej tyle kryjówek, ile jest zwierząt, np. wygięte kawałki kory korkowej, korzenie i liście, tak aby zwierzęta mogły zniknąć sobie z oczu. Samce są terytorialne, więc musi być dość miejsca i kryjówek, by każdy samiec mógł mieć własny rewir.

Pokrywa musi być szczelna, bo zwierzęta uciekają każdą szczeliną, ale jej część powinna być z siatki, aby powietrze nie stało w miejscu. Nie używaj ziemi ogrodowej z nawozem i dokładnie płucz rośliny z pestycydów. Jeśli celem jest rozmnażanie, urządź terrarium prosto, aby jaja łatwo było znaleźć. Gatunku nie należy trzymać razem z innymi gatunkami.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Ponieważ gatunek żyje na nizinach, znosi ciepło lepiej niż wiele innych gatunków z rodzaju. Utrzymuj 22-26 °C w dzień i 18-21 °C w nocy; wartości te są przejęte od rodzaju i dostosowane do nizinnego klimatu gatunku. Temperatury dzienne powyżej 27-28 °C utrzymujące się dłużej stanowią zagrożenie, bo stres cieplny szybko zabija gatunki z tego rodzaju. Trzymaj terrarium z dala od słońca i grzejnika, używaj źródła światła, które nie grzeje, i mierz temperaturę na wysokości zwierząt.

Do rozmnażania stosuje się w rodzaju chłodny i suchy okres, naśladujący porę suchą, po którym następuje więcej ciepła, częstsze zraszanie i obfite karmienie. Czy działa to w przypadku właśnie tego gatunku, nie zostało udokumentowane. Stały okres zimowania nie jest udokumentowany.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 70-100 %. Wysoka wilgotność sprawia, że zwierzęta częściej się pokazują. W okresie aktywności zraszaj codziennie wodą deszczową, wodą z odwróconej osmozy lub odchlorowaną wodą z kranu, tak aby podłoże i warstwa liści były wilgotne, ale nigdy nie zalane. W chłodnym, suchym okresie stosowanym przed rozmnażaniem zraszaj rzadziej i pozwól terrarium bardziej przeschnąć. Stojące powietrze i stale mokre powierzchnie sprzyjają bakteriom i grzybom, a zbyt suche powietrze wysusza skórę.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Postaw w terrarium płytką miskę z wodą i dbaj, by zawsze była pełna. Głębokość to 1-2 cm, aby zwierzęta mogły łatwo do niej wchodzić i z niej wychodzić. Używaj wody deszczowej, wody z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu i regularnie ją wymieniaj. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc unikaj mydła, środków czystości i chloru.

OŚWIETLENIE I UVB

Oświetlenie powinno odpowiadać potrzebom roślin, ale nie może nagrzewać terrarium. Zapewnij 10-12 godzin dnia i ciemność w nocy. Brak dowodów na to, że gatunek potrzebuje UVB. Gatunek jest aktywny w dzień, więc słaba lampa UVB (strefa Fergusona 1) jest opcjonalna, o ile jest cień i kryjówki.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek jest mikrofagiem i zjada drobne stawonogi. Podstawą pokarmu są muszki owocowe, skoczogonki, małe równonogi i świeżo wyklute świerszcze. Urozmaicaj pokarm mszycami, młodymi karaczanami, termitami i małymi larwami barciaka, aby nie dopuścić do niedoborów. Młode dostają skoczogonki i najmniejsze muszki owocowe.

Karm co drugi-trzeci dzień i podawaj tyle, by zwierzęta zjadły wszystko w ciągu kilku godzin. W chłodnych okresach można karmić rzadziej i mniej. Obsypuj pokarm preparatem witaminowo-mineralnym co kilka karmień, a w przypadku młodych przy każdym karmieniu. Karm w kilku miejscach terrarium, aby słabsze zwierzęta nie były odpychane od jedzenia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

W niewoli gatunek jest płochliwy i dużo się ukrywa, ale częściej wychodzi przy wysokiej wilgotności i odpowiedniej temperaturze. Samce są terytorialne i bronią miejsc, z których się odzywają, a samice są bardziej skryte. Poza okresem rozrodczym zwierzęta żyją w grupach bez większych konfliktów. Zapewnij wiele kryjówek i osłon wizualnych, aby słabsze osobniki mogły się oddalić.

Żaby należy brać do ręki jak najrzadziej, ponieważ skóra jest wrażliwa, a trucizna może podrażniać błony śluzowe. Jeśli trzeba przenieść zwierzę, złap je plastikowym pojemnikiem, a potem umyj ręce.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są większe i bardziej zaokrąglone niż samce, które są smuklejsze i się odzywają. Samice się nie odzywają, więc żaba, która wydaje głos, jest samcem. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Do rozmnażania w rodzaju zaleca się grupę z większą liczbą samców niż samic, ale pary i trio również mogą się sprawdzić.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie tego gatunku w niewoli jest rzadkie i nie udokumentowano pewnej metody. W rodzaju okres rozrodczy wywołuje przejście od chłodnego i suchego okresu do ciepła, codziennego zraszania i obfitego, urozmaiconego pokarmu. Samce zaczynają się odzywać, a samice zaokrąglają się od jaj. Wystrój utrzymuje się prosty, aby jaja łatwo było znaleźć. Często zdarza się, że samice składają jaja, które nie zostają zapłodnione.

JAJA I KIJANKI

Jaja składane są na lądzie w wilgotnych zagłębieniach blisko wody, np. pod korą korkową, liśćmi lub miską z wodą. Liczba jaj w zniesieniu nie jest udokumentowana dla samego gatunku; wartość w ramce pochodzi od *Mantella betsileo*, a zniesienia w rodzaju liczą od kilkudziesięciu do ponad stu jaj. Brak opieki nad potomstwem. Zapłodnione jaja po kilku dniach wyraźnie dzielą się pośrodku, natomiast niezapłodnione odbarwiają się i stają się nieregularne.

Jaja ostrożnie wybiera się plastikową łyżką i przekłada do szczelnego, wilgotnego pojemnika z najwyżej 5 mm wody na dnie. W miarę jak kijanki się wydostają, stopniowo podnosi się poziom wody. W naturze wyklute kijanki są spłukiwane przez deszcz do pobliskich zbiorników wodnych. Kijanki jedzą płatki dla ryb, tabletki z algami, granulat dla krewetek, spirulinę, rozwielitki i ochotkę. Karm codziennie, a resztki usuwaj wężykiem następnego dnia. Temperatura wody wynosi około 20 °C.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

Czas inkubacji nie jest udokumentowany dla samego gatunku; w rodzaju kijanki wydostają się ze skrzeku w ciągu około tygodnia. Czas rozwoju larwalnego również nie jest udokumentowany dla gatunku; wartość w ramce przejęto od rodzaju, w którym pierwsze kijanki przechodzą metamorfozę po około dwóch miesiącach w temperaturze około 20 °C, a pozostałe w ciągu kolejnych 4-6 tygodni. Gdy pojawią się przednie kończyny, kijankę przenosi się do pojemnika z bardzo płytką wodą i mchem jawajskim, aby się nie utopiła. Gdy ogon jest niemal wchłonięty, małą żabkę przenosi się do prostego terrarium z wilgotnym papierem lub torfowcem.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode tuż po metamorfozie mają poniżej 13 mm i duży apetyt. Podawaj im skoczogonki, najmniejsze muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze, a pokarm obsypuj przy każdym karmieniu. Utrzymuj wysoką wilgotność i prosty wystrój terrarium. Młode mają bardziej matowe barwy niż dorosłe i uzyskują ostateczny rysunek w ciągu następnego roku. Tempo wzrostu i wiek dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Zwierzęta z hodowli rzadko chorują, a problemy zwykle wynikają z błędów w utrzymaniu. Zwierzęta odłowione z natury są bardziej narażone:

- Stres cieplny: zbyt wysoka temperatura utrzymująca się dłużej może szybko okazać się śmiertelna. Utrzymuj terrarium chłodne i dobrze wentylowane.
- Wysuszenie: zbyt suche powietrze lub za mało kryjówek powoduje wysychanie skóry i chudnięcie zwierząt.
- Zła higiena: brudne podłoże i woda prowadzą do zakażeń bakteryjnych i grzybiczych skóry.
- Jednostronne żywienie: prowadzi do niedoborów i otyłości. Urozmaicaj pokarm i stosuj preparat witaminowo-mineralny.
- Zwierzęta odłowione z natury często przybywają wychudzone i z pasożytami i powinny przejść kilkutygodniową kwarantannę, zanim trafią do docelowego terrarium.

W razie wychudzenia, osowiałości, luźnych odchodów lub ran na skórze należy skontaktować się z weterynarzem znającym się na płazach.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.